

YOHANNA SPIRI

HAYDI

VƏ YA SEHRLI VADI

JOHANNA SPYRI

HEIDI

Erkən yaşda yetim qalan Haydini xalası Alp dağlarında tərki dünyaya həyat yaşayan babasının himayəsinə verir. Qızın xoş xasiyyəti adamayovuşmaz qocanın ürəyini yavaş-yavaş yumşaldır. Gözəl təbiətin qoynunda böyüyən Haydi özünü xoşbəxt hiss edir. Lakin bir gün xalasının əmri ilə dağlardan ayrılıb, iflic bir qıza rəfiqəlik etmək üçün cansıxıcı şəhərə yollanır.

Xeyirxah Haydinin ürəyi ətrafdakıların həyatını günəş kimi işıqlandırır. Əlbəttə, onlar da qıza dostluq və sevgi ilə cavab verirlər. Dostluq isə əsl möcüzələrə qadirdir...

“Haydi” dünya uşaq ədəbiyyatının şedevrlərindəndir. Dərc olunduqdan dərhal sonra məşhurlaşdı və bir neçə Avropa dilinə tərcümə edilib. Dəfələrlə nəşr olunan povest düz doqquz dəfə ekranlaşdırılıb. Ən məşhur ekran versiyası 1937-ci ildə çəkilib.

İlk nəşrindən yüz ildən artıq vaxt keçməsinə baxmayaraq, “Haydi” indi də uşaqların və böyüklərin ürəyini fəth edir.

Johanna Spyri **HEIDI**
Yohanna Spiri **HAYDİ**
və ya **sehrli vadi**
Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2024, 296 səh.

Janr: fiction/povest
Ölçü: 145x215 mm
Cild: yumşaq
Çapa imzalandı: 04.03.2024

Naşir: Şahbaz Xuduğlu
Tərcüməçi: Zülfüyyə Abdulla
Redaktor: Yeganə Kərimzadə
Korrektorlar: Reyhan Namazova, Vüqar Babazadə
Texniki redaktor: Aygül Yelmarlı
Mətn dizaynı: Rəhilə Şamil
Qapaq dizaynı: Yekaterina Klimova

Qanun Nəşriyyatı
Bakı, AZ 1102, Tbilisi pros., 76
Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18
Mobil: (+994 55) 212-42-37
e-mail: info@qanun.az
www.qanun.az
www.fb.com/Qanunpublishing
www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-38- 913-5

© Qanun Nəşriyyatı, 2024
© Johanna Spyri, 1880

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım hüquqları Qanun Nəşriyyatına məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri "Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

I fəsil

DAĞDA YAŞAYAN DAYININ YANINA

Mənzərəli ərazidə yerləşən Maynfeld şəhərindən başlayan cığırlardan biri yaşıl meşələrdən keçərək, yüksəklikdən əzəmət və qaşqabaqla vadiyə baxan dağların ətəyinə doğru gedir. Cıgır sərt şəkildə yuxarıya doğru dönən kimi, süpürgə kollarının və dağ otlarının ətrini hiss edirsən. Bu yol düz Alplara gedir.

Günəşli iyun günündə dar dağ yolu ilə balaca bir qızın əlindən tutmuş hündürboy, möhkəm bədənli gənc bir qız gedirdi. Balaca qızın yanaqları od tutub yanırdı və dərisi günəşdə əməlli-başlı qaralmış olsa da bu qızırtı aydın görünürdü. Bu da təəccüblü deyildi, çünki isti yay günü olmasına baxmayaraq, qız altdan-üstədən elə geyindirilmişdi ki, elə bil dəhşətli soyuğa gedirdi. Uşağın, uzağı, beş yaşı olardı. Əynindəki paltarların arasında onu görmək çətin idi. Əyninə üst-üstə iki, bəlkə də, üç dənə don geyindirilmiş, üstündən də böyük yaylıq bağlanmışdı. Ayağında mismarlı ağır dağ

çəkməsi var idi. Uşaq istidən əzab çəkir, dağa doğrusu çətinliklə gedirdi. Bir saat yol getdikdən sonra yarı yolda yerləşən və sadəcə “Kənd” adlanan kəndə çatdılar. Burada bizim səyyahları, az qala, hər evdən çağırmağa başladılar. Hər pəncərədən, hər qapıdan onlara əl edirdilər, çünki bura gənc qızın doğma kəndi idi. Lakin qız heç yerə dönmür, salamlara və suallara gedə-gedə cavab verir, heç bir dəqiqə də olsun, dayanmırdı. Beləcə, o, Kəndin ətrafına səpələnmiş evlərin ən sonuncusunun yanına çatdı. Burada da onu səslədilər:

– Bir dəqiqə dayan, Deta! Yuxarı gedirsənsə, mən də gəlirəm!

Qız dayandı. Uşaq dərhal onun əlini buraxıb, elə oradaca torpağın üstündə oturdu.

– Yorulmusan, Haydi? – Qız soruşdu.

– Yox, sadəcə, istidir, – deyə uşaq cavab verdi.

– Yolumuz çox qalmayıb, bir balaca da döz. Çalış, addımlarını geniş atasan, onda bir saata çatarıq. – Qız onu həvəsləndirməyə çalışdı.

Evin qapısından kök, mehriban görünüşlü bir qadın çıxdı. Uşaq ayağa qalxmalı oldu. İki tanış qadın kənd xəbərləri barədə şövqlə söhbətləşə-söhbətləşə irəli getdilər.

– Bəs uşağı haraya aparırsan, Deta? – Bir qədər sonra qadın soruşdu. – Bu, təsadüfən, mərhum bacının qızı deyil ki?

– Hə, odur, – Deta cavab verdi. – Dağlı Dayının yanına aparıram. Orada qoymaq istəyirəm.

– Nə? Uşağı Dağlı Dayının yanında qoymaq istəyirsən? Ağlın başındadır, Deta? Bunu necə edə bilərsən? Qoca onu heç vaxt qəbul etməz, o dəqiqə sizi geri yollayacaq!

– Necə qova bilər axı bizi? Doğma babasıdır. Uşağa baxmaq borcudur. Neçə vaxtdır mən saxlayıram, indi isə yaxşı

bir iş söz veriblər mənə, uşağa görə bu təklifi əldən vermək istəmirəm. Ona görə də qoy indi də babası baxsın, Barbel.

– Başqası olsaydı, əlbəttə, haqlısan, – gonbul Barbel başı ilə təsdiq etdi, – amma onu tanıyırsan axı. Uşağa necə baxa bilər? Üstəlik də, belə balaca bir uşağa. Heç nə alınmayacaq. Bəs sən haraya gedəcəksən?

– Frankfurta, – Deta dedi, – orada mənə çox yaxşı bir yer vəd edirlər. Keçən yay həmin cənablar burada, mineral sularla qalırdılar, mən də evlərini yığışdırırdım. Elə o vaxt mənə özləri ilə aparmaq istəyirdilər, amma razılaşmadım. İndi yenə buradadırlar, yenə təkid edirlər ki, onlarla gedim, özüm də bunu çox istəyirəm – yəqin, başa düşərsən.

– Oh, Tanrı heç kimi bu qızın vəziyyətinə qoymasın! – Barbel ucadan dillənib, qorxu ilə əllərini yellədi. – O qocanın yanında gününün necə olacağını bir Tanrı bilir! O, axı heç kimi görmək istəmir. İllərdir ayağı kilsəyə dəymir, ara-sıra qalın əsasını əlinə alıb, aşağı enəndə isə onu görən qaçır. Həminə qorxuya salır! Qalın qaşları, saqqalı qorxuncdur, elə bil hindu, ya da bütperəstdir. Kişi ilə təkliddə üz-üzə gələndə adam dəhşətə düşür!

– Nə olsun ki? – Deta inadla dedi. – Uşağın babasıdır, nəvəsinə baxmaq onun borcudur. Özü də uşağa heç nə eləyə bilməz. Çünki uşağın başına bir iş gəlsə, hesabını məndən yox, ondan soruşurlar.

– Oh, bilmək istərdim, – Barbel maraqla soruşdu, – o qocanın vicdanında nə yük var ki, gözləri bu qədər qorxuncdur, dağda təmtək yaşayır, insanların gözünə görünmür. Onun barəsində çox şey danışırlar. Sən, yəqin, bacından onun barəsində nə isə eşitmişən, hə, Deta?

– Eşitməyinin eşitmişəm, amma heç nə deməyəcəyəm, birdən qulağına çatar, onda halım heç yaxşı olmaz.

Amma Barbel çoxdan bu Dağlı Dayının əhvalatını öyrənmək, onun insanlardan niyə qaçdığını, niyə dağlarda tək yaşadığını, niyə camaatın onun barəsində ağızucu danışdığını öyrənmək istəyirdi. İnsanlar sanki onunla bağlı nəsə deməkdən qorxur, lakin onun xeyrinə də danışmaq istəmirdilər. Bir də ki, Barbel camaatın ona niyə “Dağlı Dayı” dediyini bilmirdi. Hər halda, hamının dayısı ola bilməzdi axı. Amma hamı onu belə çağırdığı üçün Barbel də belə çağırırdı. O, Kəndə sonradan köçmüşdü, buraya ərə gəlmişdi, əvvəllər isə Prettiqauda yaşamışdı, ona görə də, Kənd sakinlərinin və onun ətrafındakıların bütün sirlərini və xüsusiyyətlərini bilmirdi. Yaxın tanışı olan Deta isə, əksinə, Kənddə doğulmuşdu və ömrü boyu anası ilə birlikdə burada yaşamışdı. Anası öləndən sonra isə kurort şəhərçiyi olan Bad Raqatsa köçmüşdü və bəxti gətirmişdi ki, orada yaxşı iş tapmışdı. Böyük bir mehmanxanada qulluqçuluq edərək yaxşı pul qazanırdı. Bu gün də Raqatsdan gəlirdi. Qızla birlikdə Mayenfeldə qədər saman arabasında gəlmişdilər – bir tanışı gətirmişdi onları. Barbel, heç olmasa, nə isə öyrənmək üçün əlinə keçmiş bu gözəl fürsəti buraxmaq istəmirdi, ona görə də, Detanın qoluna girib, dedi:

– Danışılanların hansının həqiqət, hansının uydurma olduğu mənim üçün çox maraqlıdır. Sən bu əhvalatı, yəqin, bilirsən. De görüm, qoca həmişə belə qorxunc olub və hamıya nifrət edib?

– Həmişə belə olub-olmadığını bilmirəm, özün başa düşürsən də, mənim indi iyirmi altı yaşım var, onun isə yetmiş olar. Ona görə də, gəncliyini görməmişəm. Eh, Barbel, bilsəydim ki, dediklərim bütün Prettiqauya yayılmayacaq, onun barəsində hər şeyi sənə danışardım! Mənim anam da, onun kimi, əslən Domleşqdən idi axı.